

Lita inte till staten

Barack Obama inledde valåret 2012 i en något stärkt position, trots att hans ekonomiska politik varit föga framgångsrik. En anledning är att han lyckades ta över sina motståndares bästa kläder: sänkt skatt.

"Jag vill ha sänkt skatt för medelklassen och för att skapa jobb", har presidenten kampanjat hela hösten, på tvärs med Demokraternas vanliga linje om höjda skatter. Vad saken konkret gäller är en tillfällig stimulans till amerikansk ekonomi, i form av sänkt socialavgift under ytterligare ett år och utsträckt arbetslöshetsförsäkring.

Det rör sig alltså om en tro på kortsiktig konjunkturpolitik, inte någon långsiktig plan för högre tillväxt. Från Bill Clintons återvalskampanj 1996 har Obama lärt att man kan skylla ifrån sig på kongressen samt spela upp små frågor så att de blir stora, politiskt. Genom att föreslå betalning i form av en extra skatt på "miljonärer" kan

Obama också driva propagandan att han företräder "folket", Republikanerna bara "de rika".

Allt detta är genomskinlig taktik. Barack Obama är en skicklig politisk spelare, skolad i Chicago. Men det finns en djupare aspekt. När den egna

makten står på spel, är en politiker som Obama beredd att jonglera fritt med principerna för de viktigaste trygghetssystemen i USA.

Socialavgiften på 12,4 procent (hälften betald av arbetsgivaren, hälften av individen) går till fonden för allmänna pensioner (Social Security). Franklin D. Roosevelt skapade en gång systemet så att det skulle skyddas av ett direkt samband mellan avgifter och förmåner. År 2010 översteg pensionsutbetalningarna för första gången avgiftsinkomsterna. Det årliga minuset är nu cirka 50 miljarder dollar och växer med stora pensionärskullar ("babyboomers"). I ett slag ökade Obama och kongressen underskottet med ytterligare drygt 100 miljarder dollar 2011, genom att sänka försäkringsavgiften med två procentenheter.

FÖR 2012 VILLE OBAMA dra undan ännu mer, 240 miljarder kronor. Kongressen begränsade sänkningen till cirka hälften. Även om en del ersätts från den vanliga budgeten, bryts sambandet mellan avgifter och förmåner i pensionssystemet. Det förvandlas från försäkringssystem till ett mer godtyckligt välfärdssystem. Politiska manipulationer har gjorts legitima. Och det blir inte lätt att återgå till reguljär avgiftsnivå efter två år av "till-

fälliga" sänkningar. Detta kommer att kunna beskrivas som "höjd skatt", just så som Obama gjorde nu.

OBAMAS "JOBBSPAKET" innehåller två ytterligare element med liknande innebörd. Arbetslöshetsförsäkringen utsträcks i tiden, trots att ersättningstiden redan är så lång att den bidrar till att permanenta arbetslöshet och upphäver försäkringens karaktär av tillfälligt försörjningsstöd. USA har nu en ersättningstid på hela 99 veckor, nära två år, mot 64 veckor i Sverige. Läkarsätningen inom Medicare återställs till hög nivå, trots att en sänkning med 27 procent 2012 bildade en stor del av finansieringen av Obamas sjukvårdsreform, "Obamacare". Kostnaderna kvarstår, med ännu högre underskott i det redan konkursfärdiga Medicare som följd.

Alla som inte är barnsligt naiva borde se skriften på väggen: Lita aldrig till staten och politiken för Din grundläggande trygghet! Amerikansk politik må vara rörigare än den svenska – och den sydeuropeiska mindre väl fungerande än den nordeuropeiska. Men på den politiska marknaden kommer det alltid att vara frestande att lova förmåner som bryter försäkringsprinciper men vinner väljare. För varje medborgare som vill värna sin egen förmåga att hantera livets skiftningar finns bara ett råd: arbeta hårt, spara ansvarsfullt, investera klokt, så att Du bygger upp en egen buffert av kapital och privata försäkringar.

Det är förvisso en medborgardygd att verka för bästa möjliga offentliga system. Straffa med Din röst charlataner i politiken och de som framträder som goda gåvors givare med andras pengar! Men undvik så långt möjligt att låta Din egen livssituation bli avhängig förhoppningen att staten kommer att vara en solid värnare av hållbara trygghetssystem.

I POLITIKEN kommer åtgärder som bidrar till att resurser skapas i ekonomin alltid att vara mindre attraktiva än falska löften om gratisgåvor.

Hans Bergström

HANS BERGSTRÖM, DOCENT I STATSVETENSKAP OCH FÖRE DETTA CHEF-REDAKTÖR FÖR DAGENS NYHETER

